

ВІДГУК

офіційного опонента – кандидата юридичних наук, доцента Сокурєнко Олени Анатоліївни, на дисертацію Багрія Андрія Володимировича «Адміністративно-правовий механізм гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту України», подану на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право

Актуальність теми дослідження. У сучасних умовах розвитку Україна, як і будь-яка інша держава, не може лишатися осторонь глобальних процесів, що охоплюють соціальну, економічну та культурну сфери. Однією з таких вагомих сфер є фізична культура та спорт, які, за відповідної організації, здатні стати потужним рушієм суспільного прогресу та пропаганди здорового способу життя. Зважаючи на надзвичайно складну політичну й економічну ситуацію в Україні, а також виклики, пов'язані з відбудовою спортивної інфраструктури та реабілітацією населення в умовах воєнного стану, дедалі більшої уваги потребує питання розбудови ефективного адміністративно-правового механізму, що гарантує рівні права та можливості для всіх громадян у сфері фізичної культури та спорту.

Адже, як свідчить практика багатьох країн, саме дієве адміністративно-правове регулювання здатне сформувати чітке та прозоре спортивне середовище, забезпечити прозорий розподіл бюджетних і спонсорських коштів, гарантувати підтримку спортсменів-аматорів та професіоналів, а також захистити права різних цільових груп у спорті - від дітей та молоді до ветеранів і людей з інвалідністю.

Крім того, зростає потреба в узгодженні українського законодавства з міжнародними стандартами і практиками, що регламентують протидію дискримінації у спорті, забезпечення гендерного балансу та зміцнення

інклюзивного підходу в організації спортивних заходів. Значну роль у цьому контексті відіграють міжнародні конвенції та договори, які відкривають перед українським спортом перспективи інноваційного розвитку й водночас ставлять вимоги щодо прозорості й відповідального управління спортивною інфраструктурою. Особливо актуальним стає посилення адміністративно-правових гарантій для різних соціальних груп, аби кожен громадянин відчував реальний, а не декларативний доступ до занять фізичною культурою.

З огляду на зазначене, актуальність і своєчасність дисертаційної роботи Багрія Андрія Володимировича на тему: «Адміністративно-правовий механізм гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту України» не викликає жодних сумнівів.

Представлене дисертаційне дослідження виконано відповідно до: «Цілей сталого розвитку України на період до 2030 року», затверджених Указом Президента України від 30.09.2019 № 722/2019; «Стратегії розвитку фізичної культури і спорту на період до 2028 року», схваленої Постановою Кабінету Міністрів України від 04.11.2020 № 1089; «Державної стратегії забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків на період до 2030 року», схваленої розпорядженням Кабінету Міністрів України від 12.08.2022 р. № 752-р. Тема роботи узгоджується з темою науково-дослідної роботи Науково-дослідного інституту публічного права «Правове забезпечення прав, свобод та законних інтересів суб'єктів публічно-правових відносин» (номер державної реєстрації 0120U105390), що додатково підтверджує його актуальність та своєчасність.

У вступі дисертаційної роботи автором ґрунтовно обґрунтовано актуальність обраної теми, визначено її зв'язок із науковими програмами, планами та дослідницькими напрямками, а також чітко сформульовано мету і завдання дослідження. Крім того, автором належним чином окреслено об'єкт і предмет наукової праці, обґрунтовано використані методи

дослідження, розкрито наукову новизну роботи та підкреслено практичну значущість отриманих висновків. Вступ також містить узагальнені результати проведеного дослідження та інформацію про авторські публікації за темою дисертації.

Дисертаційна робота А.В. Багрія поглиблює та розширює наявний обсяг знань у відповідній сфері, а також пропонує нові концептуальні підходи до вирішення поставлених проблем. Сукупність викладених обставин підтверджує актуальність, своєчасність, суспільну значущість та практичну цінність дослідження, що засвідчує його важливий внесок у розвиток адміністративно-правової науки.

Ступінь обґрунтованості положень, висновків і рекомендацій, сформульованих у дисертації

Дисертаційна праця А.В. Багрія базується на застосуванні сучасного методологічного інструментарію наукового пізнання, що забезпечило високий рівень теоретичної й емпіричної обґрунтованості отриманих результатів. Чітке формулювання мети та завдань дослідження сприяло комплексному й глибокому аналізу предмета наукового дослідження. Сформульовані у дисертації висновки логічно узгоджуються з поставленими завданнями та належним чином їх реалізують.

Беззаперечною перевагою дисертаційної роботи є використання великого масиву нормативно-правових актів, включаючи як законодавчі, так і підзаконні акти, а також ґрунтовне опрацювання загальнотеоретичних наукових праць українських і зарубіжних дослідників. Автор використав результати наукових розробок у галузях теорії права, адміністративного, конституційного та міжнародного права, що значно підвищує рівень наукової обґрунтованості дослідження.

Наукова новизна отриманих результатів визначається тим, що дисертація є однією із перших спроб на основі узагальнення наукових праць, а також ґрунтовного аналізу міжнародного та національного

законодавства всебічно розкрити сутність та специфіку адміністративно-правового механізму гарантування рівних прав і можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту України. Здобувачем систематизовано теоретичні підходи до цієї проблематики та запропоновано конкретні науково обґрунтовані рекомендації та пропозиції, спрямовані на вдосконалення адміністративно-правового механізму та оптимізацію адміністративного регулювання забезпечення рівних прав і можливостей громадян у зазначеній сфері в умовах сучасних викликів. Основні з них такі:

- на науково-теоретичному рівні аргументовано та охарактеризовано перелік тенденцій розвитку адміністративно-правового регулювання гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту в Україні, до яких віднесено наступні: 1) посилення нормативної деталізації та диференціації правових гарантій; 2) децентралізація та територіальне вирівнювання спортивної інфраструктури; 3) запровадження більш ефективних адміністративних інструментів фінансування адаптивного та інклюзивного спорту; 4) цифровізація та оптимізація адміністративного контролю; 5) розвиток адміністративно-правових механізмів популяризації фізичної культури та підвищення рівня фізкультурної освіченості населення (с. 20);

- виокремлено та розкрито специфіку ознак рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту як об'єкта адміністративно-правового регулювання, а саме: 1) соціально-публічна природа їх реалізації - право на рівний доступ до спортивних послуг, спортивної інфраструктури та державних програм підтримки визначається як суспільно значуща мета, що забезпечується системою адміністративно-правових норм. Публічний інтерес тут реалізується через державне управління з метою зміцнення здоров'я населення, підвищення якості життя та формування соціальної згуртованості, що має важливе значення для сталого суспільного розвитку; 2) принцип недискримінації та забезпечення

гендерної рівності - характеризує об'єкт регулювання через нормативно встановлену заборону дискримінації за будь-якими ознаками, зокрема за ознакою статі, віку, фізичних особливостей, соціального походження тощо. Забезпечення гендерної рівності вимагає спеціальних адміністративних заходів, таких як квоти для жінок у керівництві спортивних організацій, фінансова підтримка жіночого спорту, а також державні гарантії соціального захисту для спортсменок у період материнства (субстантивна рівність); 3) інституційна забезпеченість - визначає, що рівні права у сфері фізичної культури і спорту реалізуються через систему інституцій державної влади та органів місцевого самоврядування, які наділені відповідною компетенцією для забезпечення доступу всіх категорій громадян до фізкультурно-спортивних послуг. Це включає спортивні школи, спортивні федерації, центри адаптивного спорту, які діють під державним управлінням та фінансуванням, створюючи інфраструктуру для рівних можливостей фізичного розвитку усіх верств населення; 4) системність та міжгалузевий характер - характерною особливістю рівних можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту є комплексність регулювання, яке включає не лише норми адміністративного права, але й трудового, фінансового, цивільного, екологічного та інших галузей права. Такий міжгалузевий підхід забезпечує всебічну правову регламентацію суспільних відносин у спорті, що є необхідною умовою для усунення бар'єрів і створення умов справжньої рівності доступу громадян до спорту і фізичної культури; 5) поєднання формальної та субстантивної рівності у сфері спорту - адміністративно-правове регулювання рівних можливостей у фізичній культурі та спорті поєднує в собі формальну рівність (рівність перед законом та рівний юридичний статус громадян) із субстантивною рівністю (врахування соціальних, економічних і фізичних особливостей різних груп населення). В результаті громадяни отримують не лише формально однакові права, але й реальні можливості та ресурси для їх

повноцінної реалізації; 6) протекціоністська ознака - виражається у створенні особливих адміністративних механізмів захисту вразливих категорій громадян (осіб з інвалідністю, жінок, дітей, літніх людей тощо) (с. 43-44);

- резюмовано, що антидискримінаційні гарантії гендерної рівності у спорті включають ряд ключових аспектів: 1) рівноправний доступ до спортивної інфраструктури та ресурсів - жінки мають отримувати рівні можливості у використанні державних спортивних об'єктів, тренувальних баз та отриманні фінансової підтримки для розвитку спортивної кар'єри; 2) подолання гендерних стереотипів - традиційні уявлення про "чоловічі" та "жіночі" види спорту часто обмежують участь жінок у певних дисциплінах, що суперечить принципу рівності. Державна політика повинна спрямовуватися на руйнування таких стереотипів; 3) гарантування рівного фінансування чоловічого та жіночого спорту - у багатьох країнах існує значна диспропорція у фінансуванні чоловічих та жіночих спортивних команд, що потребує нормативного врегулювання та забезпечення рівних інвестицій у розвиток обох категорій спорту; 4) захист прав жінок-спортсменок - жінки-спортсменки стикаються з низкою проблем, зокрема щодо умов праці, договірних відносин, правового захисту у випадках дискримінації чи харасменту. Важливим є впровадження спеціальних адміністративно-правових механізмів для захисту їхніх інтересів (с.59-60);

- визначено, що до переваг сучасного стану адміністративно-правового регулювання гарантування рівних прав та можливостей у сфері фізичної культури і спорту належать наступні: 1) міжнародно-правова інтеграція та стандартизація - Україна є учасницею ключових міжнародних конвенцій, які встановлюють високі стандарти рівності у фізичній культурі і спорті. Це дає можливість імплементації передових практик захисту прав громадян у сфері спорту; 2) конституційне закріплення принципу рівності

- Конституція України гарантує рівні права громадян у доступі до спорту, що є базовою правовою основою для подальшого розвитку законодавчих механізмів їх реалізації; 3) системне та комплексне адміністративно-правове регулювання - широка законодавча база включає спеціальні закони, що регламентують діяльність спортивних організацій, соціальний захист спортсменів, інклюзивність у спорті та гендерну рівність; 4) динамічний розвиток адаптивного спорту - Україна демонструє високі досягнення у сфері адаптивного спорту у контексті адміністративно-правового механізму гарантування рівних прав та можливостей для підтримки спортсменів з інвалідністю й інших людей із фізичними чи психічними особливостями, які потребують адаптованих умов для занять (с. 78-79);

- обґрунтовано, що характерними ознаками суб'єкта гарантування рівних прав та можливостей у сфері фізичної культури і спорту є такі: 1) правосуб'єктність; 2) адміністративно-правова компетенція; 3) інституційна спроможність; 4) юридична відповідальність; 5) функціональна багаторівневість; 6) галузева спрямованість; 7) моніторингово-контрольна функція; 8) соціальна орієнтованість; 9) міжнародне співробітництво; 10) антидискримінаційний імператив (с. 108);

- виділено ряд пропозицій по запозиченню позитивного зарубіжного досвіду (США, Китай та європейські країни) щодо адміністративного регулювання гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту, зокрема на основі французького законодавства автором запропоновано розробити та ухвалити Спортивний кодекс України, що б дозволило систематизувати національне законодавство у сфері фізичної культури та спорту, встановити чіткі адміністративно-правові механізми регулювання, а також закріпити максимально широке коло гарантій справедливого доступу до спорту (с. 163–175).

Отримані результати дослідження мають практичне значення і

можуть бути використані в діяльності органів державної влади та місцевого самоврядування, у нормотворчій роботі, а також у навчальному процесі закладів вищої освіти для підготовки фахівців у галузі права, державного управління та фізичної культури і спорту.

Дискусійні положення та зауваження до дисертації

Висока наукова цінність дисертаційного дослідження не виключає потреби у формулюванні окремих зауважень критичного та дискусійного характеру, що можуть сприяти подальшому розвитку досліджуваної проблематики:

1. Однією з важливих складових будь-якого наукового дослідження є його методологічна основа, оскільки саме від правильно обраних і обґрунтованих методів залежить достовірність отриманих результатів, логічність їхнього обґрунтування та наукова новизна. У дисертаційному дослідженні здобувачем дійсно використано комплекс методів правового аналізу, проте конкретизація окремих з них є недостатньою, а застосування – не цілком детально поясненим у тексті. Зокрема, автор міг би чіткіше окреслити застосування порівняльно-правового методу при аналізі зарубіжного досвіду.

2. У підрозділі 1.1 «Рівні права та можливості громадян у сфері фізичної культури і спорту як об'єкт адміністративно-правового регулювання: поняття, сутність та ознаки» автором охарактеризовано перелік ознак рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури і спорту як об'єкта адміністративно-правового регулювання. Однак, доречно б було для теоретичної повноти надати класифікацію таких ознак за певним критерієм, наприклад, на головні і факультативні.

3. У дисертаційній роботі дисертантом досить поверхнево проаналізовано судову практику. На нашу думку, більш детальний аналіз конкретних судових справ у досліджуваній сфері дозволив би краще викласти аргументи щодо того чи іншого напрямку оптимізації

адміністративно-правового механізму гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту.

4. Дисертація містить низку важливих пропозицій щодо вдосконалення адміністративно-правового механізму гарантування рівних прав і можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту. Однак окремі рекомендації подані фрагментарно, без належної узгодженості між собою, що ускладнює цілісне сприйняття напрямів оптимізації адміністративного законодавства у досліджуваній царині. У зв'язку з цим, загальна концепція реформування адміністративно-правового регулювання виглядає дещо розпорошеною, що може ускладнити практичну реалізацію запропонованих змін.

5. Одним із ключових положень дисертаційного дослідження є необхідність розроблення та ухвалення Спортивного кодексу України, що має на меті систематизувати чинне законодавство у сфері фізичної культури та спорту, усунути правові колізії та створити ефективний адміністративно-правовий механізм гарантування рівних прав і можливостей громадян. Пропозиція автора є надзвичайно актуальною та своєчасною, однак дисертація містить лише загальну концепцію цього нормативно-правового акта, без належної деталізації етапності його розроблення, впровадження, фінансового забезпечення та механізмів практичної реалізації.

Сформульовані зауваження відображають складність і багатогранність досліджуваної проблематики, проте не впливають на загальну високу оцінку наукових здобутків дисертаційної роботи А.В. Багрія. Навпаки, вони підтверджують актуальність теми та необхідність подальшого її дослідження. Результати дослідження можуть бути використані для вдосконалення адміністративного законодавства, а також у науково-дослідній роботі, практичній діяльності системи суб'єктів гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту. Основні наукові положення, висновки та практичні

рекомендації, розроблені у межах дисертаційного дослідження, отримали належну апробацію через їх опублікування у рецензованих фахових виданнях, а також оприлюднення на міжнародних науково-практичних конференціях, що засвідчує їхню наукову новизну, обґрунтованість та відповідність сучасним тенденціям розвитку адміністративного права.

Висновок

Основні наукові положення, висновки та практичні рекомендації, сформульовані у дисертації Багрія А. В. пройшли належну апробацію шляхом їх публікації у фахових виданнях, а також оприлюднення у вигляді тез доповідей на науково-практичних конференціях, що свідчить про відкритість дослідження до наукової дискусії та його відповідність сучасним вимогам до наукових робіт.

Зміст дисертаційної роботи розкрито повно, системно та послідовно, а виклад наукових положень ґрунтується на глибокому аналізі та опрацюванні широкого спектра наукових і нормативно-правових джерел. Автор здійснив аргументоване обґрунтування сформульованих висновків, які становлять вагомий науковий внесок у розвиток адміністративного права України. Загалом, дисертація А.В. Багрія є самостійним, завершеним і цілісним науковим дослідженням, присвяченим комплексному вивченню адміністративно-правового механізму гарантування рівних прав і можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту України.

Таким чином, дисертаційна робота на тему «Адміністративно-правовий механізм гарантування рівних прав та можливостей громадян у сфері фізичної культури та спорту України» є завершеним науковим дослідженням, у якому отримано нові теоретично обґрунтовані результати, що вирішують конкретне наукове завдання, яке має вагоме значення для розвитку науки адміністративного права, тобто за своєю актуальністю, новизною постановки та вирішенням досліджених проблем, теоретичним

рівнем і практичною корисністю, достовірністю і обґрунтованістю одержаних результатів повністю відповідає вимогам Порядку присудження наукових ступенів, а її автор заслуговує на присудження йому наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.07 – адміністративне право і процес; фінансове право; інформаційне право.

Офіційний опонент:

доцент кафедри

права та правоохоронної діяльності

Центральноукраїнського державного університету

імені В. Винниченка,

кандидат юридичних наук, доцент

Олена СОКУРЕНКО

Преп'ятую з наукової роботи

Олена Сокурєнко